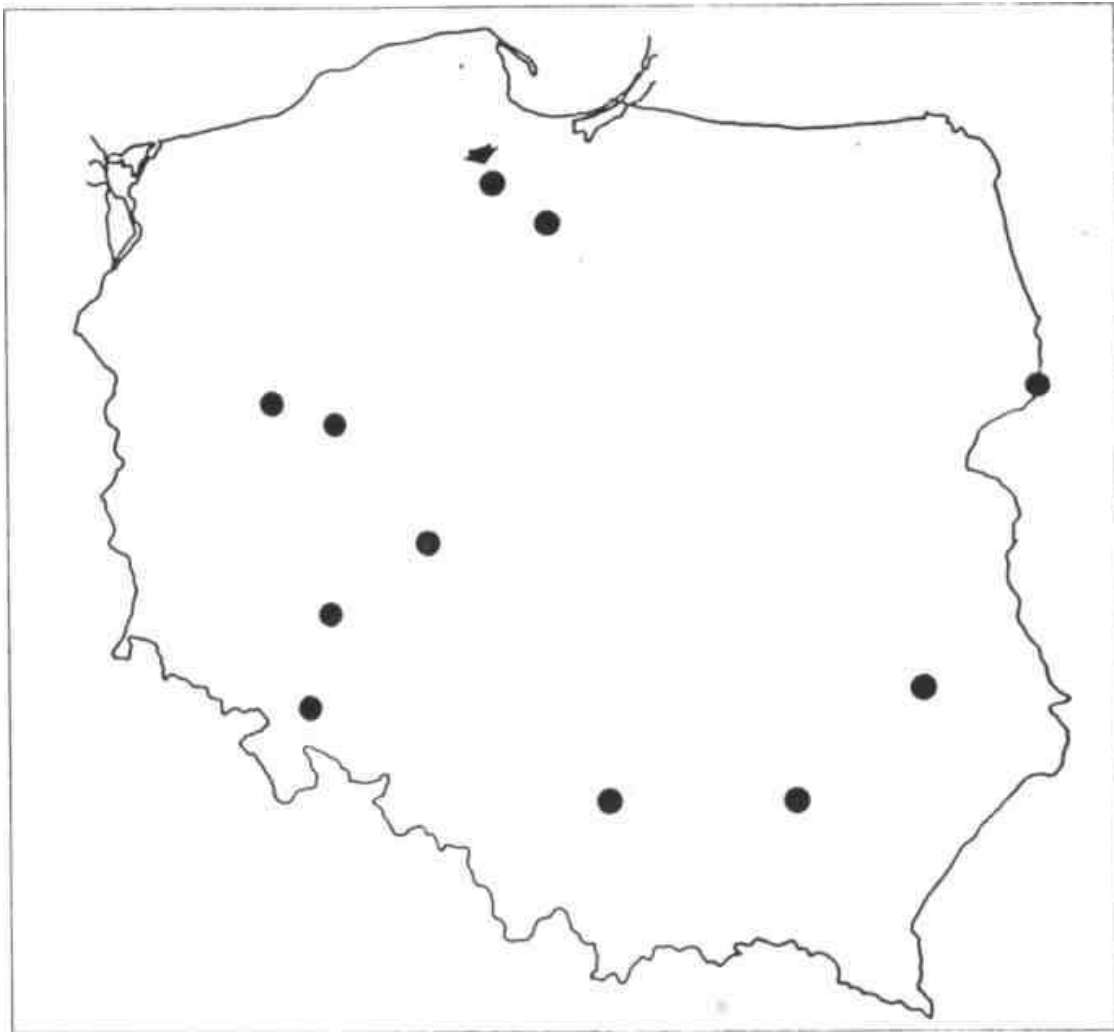

Ciekawostki faunistyczne rezerwatu „Cisy Staropolskie im. Leona Wyczółkowskiego” we Wierzchlesie

Notatka ta rozpoczyna nowy cykl w naszym BIULETYNIE INFORMACYJNYM poświęcony rzadkościom i ciekawostkom faunistycznym rezerwatów przyrody i innych obiektów przyrodniczych w naszym kraju. Bardzo często w trakcie prowadzonych badań, ćwiczeń terenowych ze studentami lub zupełnie przypadkowo, udaje się nam stwierdzić w jakimś obiekcie rzadki lub interesujący gatunek bezkręgowca. Może to być również nowe stanowisko przesuwające lub precyzujące granice zasięgu tego gatunku. W większości przypadków informacja ta wędruje do przysłowiowej „szuflady” ze stratą, dla naszej wiedzy. W dobie tak szybkich i radykalnych zmian jakim ulega środowisko przyrodnicze naszego kraju, informacje te nabierają istotnego znaczenia i mogą być pomocne w określaniu zarówno tempa jak i kierunków zachodzących zmian. Wzbogacają one naszą wiedzę odnośnie biologii, ekologii czy wreszcie zoogeografii poszczególnych gatunków bezkręgowców, pozwalają oszacować liczebność populacji i wskazać na miejsca ich występowania.

Zachęcamy wszystkich do współpracy i dzielenia się na łamach BIULETYNU swoimi spostrzeżeniami na ten temat. Wszystkie informacje, listy faunistyczne, spostrzeżenia zostaną wprowadzone do komputerowej bazy danych *Banku Fauny Bezkręgowców*. Pojedyncze informacje uzyskane od Państwa i gromadzone przez dłuższy okres czasu w jednym miejscu staną się w przyszłości ważnym źródłem danych o różnorodnym charakterze. Z pewnością ułatwią one pewne syntezy naukowe, zwłaszcza z zakresu faunistyki i zoogeografii.

Pierwszym obiektem, którego ciekawostki faunistyczne chcemy zaprezentować jest rezerwat „Cisy Staropolskie im. L. Wyczółkowskiego” utworzony w 1950 r. na powierzchni 85,73 ha. Położony w samym sercu Borów Tucholskich rezerwat jest największym w Polsce naturalnym skupiskiem cisa (*TAXUS BACCATA* L.). Rośnie tam ponad 4 tysiące okazów tego drzewa, osiągając imponujące rozmiary i tworząc w wielu miejscach zwarte drzewostany bez domieszki innych drzew. Ponadto na terenie rezerwatu spotyka się fragmenty zniekształconej buczyny pomorskiej (*Melico-Fagetum*), łągu jesionowo-olchowego (*Fraxino-Alnetum*) i olesu (*Caricielongale-Alnetum*). Świadczy to o znacznym zróżnicowaniu siedlisk na terenie rezerwatu. Ta wielka różnorodność środowiska sprawia, że spotyka się tu bardzo wiele rzadkości faunistycznych reprezentujących różne grupy bezkręgowców. Odnosi się to również do roztoczy (*Acari*).

Ryc. 2. Rozmieszczenie znanych stanowisk *T. lambda* w Polsce.

W trakcie prowadzonych aktualnie badań nad fauną wybranych grup roztoczy i pająków w ramach programu *Banku Fauny Bezkręgowców* jak dotąd stwierdzono na terenie rezerwatu 15 gatunków z kohorty *Uropodina* (*Acari: Mesostigmata*). Wśród nich znalazło się kilka rzadkich lub interesujących z zoogeograficznego punktu widzenia, których krótkie charakterystyki przedstawiono poniżej. Duża bioróżnorodność zgrupowania *Uropodina* oraz obecność wspomnianych ciekawostek faunistycznych, potwierdza przyrodnicze walory rezerwatu „Cisy Staropolskie”.

Ryc.3. Rozmieszczenie *N. splendida* w Polsce

Do takich rzadkich gatunków należy *Trachytes lamda* Berlese, 1903, znany dotąd z 10 rozrzuconych stanowisk w Polsce (Rys.1A). Jest on wyraźnie przywiązany do ściółki lasów bukowych i grądów. Gatunek ten spotyka się w naturalnych lub paranaturalnych, stosunkowo mało zmienionych przez człowieka środowiskach leśnych. Gatunek typowo niżowy - nie przekraczający 500 m n.p.m. Znany z Włoch, Francji, Węgier, Rumunii i Ukrainy. Prawdopodobnie przez Polskę przebiega północna granica jego zasięgu, a rezerwat „Cisy Staropolskie” jest najdalej wysuniętym na północny- zachód jego stanowiskiem w Polsce (Rys. 2).

Kolejnym interesującym gatunkiem z zoogeograficznego punktu widzenia, stwierdzonym w omawianym rezerwacie jest *Neodiscopoma splendida* (Kramer, 1882) (Rys. 1 B). Jest to element borealno-górski Roztocze te dość powszechnie spotyka się na południu Polski oraz rzadziej u jej północno-wschodniej części (Rys. 3). Stanowisko we Wierzchlesie jest najbardziej na zachód wysuniętym miejscem występowania tego gatunku populacji północno-wschodniej. Prawdopodobnie w Burach Tucholskich przebiega zachodnia granica

jego występowania. Jest to gatunek typowo leśny, sporadycznie spotykany w murawach naskalnych. Wyraźnie preferuje drzewostany liściaste.

Trzecim gatunkiem, który zwraca uwagę swoją obecnością jest *Oodinychus obscurasimilis* (Hirschmann i Zirgiebl-Nicol, 1961) (Rys. 1c). Jest to gatunek karpacki, przemieszczający się na północ wzdłuż cieków wodnych (zwłaszcza Wisły; Rys. 4). Znany z Rumunii, Czech i Słowacji oraz Węgier. Optimum jego występowania leży w przedziale 300-700 m n.p.m. Gatunek leśny, preferujący drzewostany liściaste.

Liczmy, że w trakcie dalszych badań liczba interesujących z faunistycznego lub zoogeograficznego punktu widzenia gatunków roztoczy i pająków znacznie się zwiększy. Będziemy o tym informować na łamach BIULETYNU.

Ryc. 4. Lokalizacja stanowisk *O. obscurasimilis* w Polsce